

החשבון המוזר של איל-הכספים של הסוכנות

אלא גם בשל הסידור הנוהג לתשלומים. הסוכנות היהודית — כלומר שנדר — היתה מוסרת לבנק מסויים איגרות בחמישה מיליון דולאר, למשל. את התמורה היתה מקבלת רק כעבור חודשים מספר. כמה חודשים? זאת קבע, בכל מיקרה ומיקרה, בן שנדר. בגלל הביקוש הרב להוללים, היה הבנק מוכר כמעט מיד את איגרות החוב. את הכסף — חמישה מיליון דולאר, או תמורתם בליי — היה מחזיק בקופתו, ומשתמש בו לגילגול עסקי. ככל שיכול היה להחזיק את הכסף זמן ממושך יותר בקופה — כך הרחיב עליו יותר.

כמלים אחרות: ככל שהיה משכנע את שנדר לדחות את מועד פרעון התמורה של האיגרות — כך הרחיב יותר.

עד כאן — הכל יפה וחוקי.

מכאן ואילך הכל אולי חוקי — אבל בחודאי לא יפה.

אשר מזכירים מעילות ועסקות מופקדות בזמן האחרון — חושבים מייד על ההסתדרות ועל קופות הגמל שלה. עסקות אשר העולם הזה — ואחריו גם כמה מחברי הוועדה המרכזת של ההסתדרות — דרשו להעבירן לטיפול המשטרה.

על דרישה זו הגיב קצין בכיר במחלקה הכלכלית של המשטרה: "זה עוד חסר לנו! מספיק לנו עם הסוכנות!" הוא התכוון לחקירה, עליה דיווח העולם הזה (1541) במלים אלה: "המשטרה חוקרת בסודיות רבה עסקה מפוקפקת בה משתקת הסוכנות היהודית את התפקיד הראשי במרכז החקירה ועומד השם הוללים. איגרות חוב שמוציאה הסוכנות היהודית למכירה בארץ ובחול, המשטרה החלה מתעניינת בהן לאחר התמוטטות בנק פויכטונגר. האבא של הוללים הוא בן שנדר (מתחרז עם שן פר), סגן מנהל מחלקת הכספים של הסוכנות היהודית. קציני המשטרה, שחקרו את התיק, פנו אוטומטית גם אליו. העדות שגבו ממנו נחשבה יותר כעדות על רקע הקשרים הכספיים בין הסוכנות לבין פויכטונגר. הם לא התעניינו בחלקו האישי בתיק. הם לא חשבו כלל שיש חלק אישי. הם לא טרחו כלל לחפש דף לבן ויצאדופון, הנושא את התימתו של בן שנדר, ומדובר בו בעסקים פרטיים כהחלמ. וזה תוכנו: "הנני מופה את כוחו של אהרן רב קמחי לקנות ולמכור נירות ערך עבורי."

בכתב יד הוסיף קמחי, מנהל פויכטונגר, את ההוראה הבאה: "לשמור בתיק מיוחד".

הוא לא חשב שיבוא יום שתוכן התיקים של פויכטונגר — גם התיקים המיוחדים — יספרו את סודותיהם.

מוציא, בלי להכניס

שנדר היה חשבון רגיל בבנק פויכטונגר. בזה לא נבדל מעוליגורמניה אחרים. החשבון היה קיים בבנק זה שנים מרובות, עוד לפני שנדר הגה את רעיון הוללים. הרעיון נולד ב-1959, ומשנת 1960 החל חשבונו של שנדר בבנק פויכטונגר לגלות פעילות מוררה. בתקופה זו — 1.12.60 — גם כתב שנדר את יפוי-הכוח לקמחי, "לקנות ולמכור נירות ערך עבורי".

אמנם מקובל שלקוח נותן — במיקרים מיוחדים — יפוי-כוח לבנק שלו לסחור בשמו בניירות ערך. יפוי-כוח זה ניתן לפקיד העוסק בניירות ערך — אך בשום אופן לא למנהל הכללי של הבנק.

אבל לא זה הפגם העיקרי ביפוי-כוח זה. חמורה הרבה יותר העובדה, כי שנדר וקמחי

זוקי — אבל לא יפה

ה מסתתר בתיק זה? אפשר להגדיר זאת במלה אחת: שוחד.

בן שנדר

הוא העמיד לרשות הלקוח המיוחס עשרות אלפי לנייהל עיסקות בניירות-ערך. שנות השישים הראשונות היו שנות הגיאות של הבורסה הישראלית. כל עסקה הסתכמה ברווח. בנקים נהגו אמנם להעניק כסף לרשות לקוחותיהם, למי מן עיסקות מסוג זה. אך בשום אופן לא יותר מאשר 25% של העיסקה. כך שאם לקוח קנה ניירות-ערך באלף לירות, קיבל להחאה על כך של 250 לירות.

שנדר קיבל 100% מן הבנק. ובניגוד לחוקי הברזל של הבנקאות, לא המציא ערבויות או בטחונות להלוואות אלה.

ב-1964 התהפך הגלגל. הבורסה הישראלית החלה להידרדר. ניירות הערך של שנדר, כמימון הבנק, ירדו בערכם מיום

שוחד סודי בחשבון

ליום. היה צורך להיפטר מהם ולמצוא עיסקות טובות יותר בבורסה, שיבטיחו הפנסה — ולא יסתכנו בהפסדים. הבורסה המתאימה לכך היתה הבורסה של ניו-יורק, שבאותו זמן בדיוק נכנסה לאחד ממעגלי-השיגשוג שלה.

את מי רימה הבנק?

במבורסה המשגשגת ביותר יכולות לבוא תהמוכות, וניירות ערך יכולים להפסיד הרבה במהירות. לכן דאגו הפעם קמחי ושנדר שהעיסקות יסתיימו ברווח.

הם מצאו דרך פשוטה: במקום לקנות ולמכור בבורסה ה- אמריקאית עצמה, החליטו לסחור בניירות-הערך של הבנק עצמו, שהיו ארוזים בכספות שונות.

הבנק עצמו הוא שמכר ניירות ערך לשנדר — וכעבור זמן קצר קנה אותם ממנו בחזרה. ותמיד שנדר הרוויח — והבנק הפסיד.

איך נעשה הדבר? היו סוקרים את לוח-התנודות של ה- בורסה בניו-יורק, בוחרים את נייר-הערך שמחירו עלה יפה בימים האחרונים. אם נייר זה נימנה בין המלאי של הבנק, היו מחליטים כי שנדר קנה אותו ביום שהחלה העליה, ומכר אותו לאחר העליה.

את הקנייה והמכירה ביצעו, למעשה, בעת ובעונה אחת. אבל ברישומים של הבנק היה

I. L. FEUCHTWANGER BANK LTD., BRANCH TEL-AVIV - תל-אביב - טל. 111.65

בנק י. ל. פויכטונגר בע"מ, סניף תל-אביב - טל. 111.65

השם: SCHENDAR BEN

פרטים	DEBIT	ערך	BALANCE
		1.1.65	17,032.75
ננ	324,925.00	26.02	4,952,252.3
ננ	22,93	1.01	4,954,816
ננ		7.03	15,787.16
ננ	310,250.00	28.03	4,681,216
		31.03	4,712,16
		31.03	4,712,16

אלף לירות בתחילת העמוד, ב-1.1.65, שקפץ מיד ליותר מ- 49 אלף לירות, בעיסקה השנייה, לאחר קניית ניירות ערך.

של בן שנדר בבנק פויכטונגר בתל-אביב. הוא מראה חוב של קצת למעלה מ-17

החשבון

עובר ו (לא) עוב

מופיע: שנדר קנה ב-1 לחודש במחיר נמוך, ומכר ב-20 לחודש במחיר גבוה.

את הרווח הזה הכניסו לחשבון מס' 61132/69003. שנדר, בהתנסאות אולימפית, לא התעניין אם אמנם יש כסף בחשבון או לאו. כאשר היה צריך כסף — משך צ'ק, והבנק שילם. היו תקופות שמישיכת-היתר הגיעה לרבות. הוא עצמו הכחיש בכל תוקף, שבאיזה שהוא בנק אפשר בכלל לבצע עיסקות כאלו.

אכן, קשה להאמין שבנק יבצע רישומים כזוים, שבהם הוא מרמה — בסופו של דבר — את עצמו, לטובת לקוח אחר, על חשבון לקוחותיו האחרים. אבל בידי העולם הזה התעודות המוכיחות שדבר זה אמנם נעשה.

שנדר הכחיש שמשך כסף מהחשבון, בזמן שי

(המשך בעמוד 29)

ישבו משני צידי שולחן-העסקים. שנדר העניק זכות-ההפצה בשם המוכנות, וקמחי ביקש תנאים טובים יותר לבנק שהוא עומד בראשו.

חשבון עובר-וישב מבוסס על העיקרון הפשוט, שהלקוח יכול להוציא מהחשבון רק מה שהכניס לתוכו.

והנה, החשבון עובר-וישב מוספר 61132/69003 של בן שנדר, הוכיח את עצמו כבעל סגולה מופלאה: שנדר הוציא ממנו כספים — מבלי שיכניס בו תחילה.

שנדר, שנשאל על כך על-ידי כתב העולם הזה, ענה: "אני לא זוכר אם הכנסתי לחשבון אחרי מתן יפוי-כוח...".

איך בכל זאת היה כסף בחשבון? מנהל הבנק, אהרן קמחי — ששיגשג מן הנתיחים הגדולים של איגרות הוללים שהוענקו לו על-ידי שנדר — דאג לכך.

הרקע: שנדר היה ממונה מטעם הסוכנות על הפצת איגרות הוללים. אלה הן איגרות מבוקשות מאוד, הנותנות ריבית נאה, פטורה ממס ומהצהרה במסי-הכנסה.

המכירה לקהל נעשית באמצעות בנקים, המקבלים עמלה של 3.5 אחוזים על טירחתם.

מרבית האיגרות נימכרות לציבור הישראלי, ובעיקר לאלה המחזיקים בצורות שונות מטבע זה, כגון מקבלי הפיצויים מגרמניה. לכן היו בנק לאומי ובנק פויכטונגר המפיצים העיקריים של הוללים. עד כה נימכרו 11 סדרות הוללים, בסכום כולל של 63 מיליון דולאר.

אולם כדי לקבל להפצה את כל הכמות המבוקשת — זקוק הבנק לקבל את הסכמתו של שנדר. כי הוא — ורק הוא — יכול להחליט לאיזה בנק ימסור איגרות אלה להפצה. הבנקים היו צמאים להוללים לא רק בגלל העמלה הטובה,